

žrtvama stvorio državu". Zaključak je da "kod Hrvata i Slovenaca, dobrim delom dolazi to olako shvatanje od oskudice tog državnog duha. Oni su planove zidali uvek na rušenju države: to im je bio sinonim nacionalne borbe" (Grol, 1941). Bilo je autora koji su verovali da Hrvati ne poseduju "kreativnu političku snagu" koja odlikuje Srbe, niti želju za stvaranjem nezavisne političke zajednice, a da je Katolička crkva uložila mnogo truda da bi "sadržala u Hrvata svaku umnu tendenciju ka slobodi i stvaranju političke nezavisnosti" (Marković, 1940-ih). Ekstremniji su tvrdili da su, za razliku od Srba koji su u srednjem veku imali "carevinu najjaču na Istoku", Hrvati "imali samo jednu gluhu katoličku parohiju", pa su postavljali pitanje "zar je mogao ijedan zdrav razum verovati da, naprotiv, Hrvati, nakon deset stoleća izoliranja od svega što je slovensko, mogu da posle toga imaju divljenja za srpsko viteštvo, za carstvujušću srpsku državu iz vremena kad su oni bili već mađarsko roblje". Hrvati su u Jugoslaviji bili "daleko od svake ideje za federativni sistem" i radili su jedino "na svom cepanju od te zajedničke države", a "linija hrvatske nacionalne politike od Starčevića na Franka, a zatim na Radića i na Mačeka, išla je uvek u svom logičnom i neprekidnom pravcu" (Dučić, 1942). Zanimljivo je da se ovakvo nabranje hrvatskih političara u stvaranju neprekinute "linije hrvatske politike" očuvalo do danas. U posleratnoj emigraciji se tvrdilo da je strpljenje srpskih političkih predstavnika bilo beskrajno pa "su nas Trumbić, Radić, Pernar, Maček, Pavelić i toliki drugi godinama vređali i psovali kako samo ništa može da vređa narod potpuno drugog kova i potpuno drukčije istorije" (Drašković, 1947). Početkom ratova devedesetih Mihailo Marković je, proširujući ovu liniju i na Slovence, pisao da "od Radića, Mačeka i Pavelića do Hebranga, Bakarića i Račana, od Korošca i Kreka do Kardelja i Kučana sva politika hrvatskih i slovenačkih političara kretala se u okviru dileme: ili zajednička država u kojoj oni dominiraju, ili raspad Jugoslavije" (M. Marković, u: Vučelić, 1992).

U posleratnoj emigraciji stavovi o odsustvu državotvornosti su razrađeni do kraja u tvrdnjama da su izvori specifičnosti hrvatskog "karaktera" i njegove razlike od srpskog u prošlosti, pa je za Srbe država najveće dobro, a Hrvati su, živeći uvek u tuđim državama prema njoj generalno neprijateljski raspoloženi, da se negativan stav prema državi duboko "urezao u dušu Hrvata i nije mogao ni do danas potpuno iščeznuti" (Stranjaković, 1939), odnosno, da je osnovna razlika između njih u hijerarhiji kulturnih vrednosti, pa dok za Srbe život vredi samo u slobodnoj nacionalnoj državi, "kod Hrvata nije tako" (Drašković, 1940).

"INFERIORNOST HRVATA".

Iz ovako tumačenih istorijskih zbivanja prenetih na "karakter" naroda, gde se lako gubila razlika između uzroka i posledice, događaja i "karaktera", pojedinaca i nacija, podjednako lako je nastalo uverenje o inferiornosti kao dominantnoj "osobini" koja se pripisivala čitavoj naciji. Tako danas psihijatar Jovan Marić, pišući knjigu sastavljenu od samih stereotipa, podrazumeva odnos "prezira" Hrvata prema Srbima, a obrazloženje ove "činjenice" pronalazi u prošlosti – "zato što smo mi gotovo vekovni svedok njihove nemoći, slabosti, grešaka i poraza". Dosledno primenjujući princip posmatranja "nacionalnog bića" kao individualnog, tražeći analogije između ponašanja pojedinaca i nacija, sa nedovoljnim poznavanjem istorije, Marić pravi paralelu: "kada vas prijatelj ili poznanik izvuče iz neke naugodne situacije vi ste mu u prvo vreme 'bratski zahvalni'", ali se vremenom razvijaju negativna osećanja "jer je ta osoba živi svedok vaše nemoći". Zaključak je da "sve to upravo može da se prepozna u odnosima Srba i Hrvata". U ovom slučaju se najbolje prepoznaje transfer stereotipa, budući da je početkom veka isto to pisao Jaša Tomić, samo u odnosu na Bugare, kada je tvrdio da onaj "koji je učinio neblagodarnost i nepravdu, počinje da mrzi onoga, kome je učinio neblagodarnost i nepravdu", jer time hoće "da zagluši svoju savest", što je osećaj koji je sokolio Bugare "da budu surovi i do krajnosti nečovečni prema onima koji su im bili odani saveznici, a koje su oni mučki napali" (Tomić, 1914). U istom duhu Marić danas nastavlja da su Srbi "izbavili Hrvate iz viševjekovnog ropstva i primili ih kao pobednici, kao bratski narod u zajedničku državu". U Drugom svetskom ratu "Srbi su bili spasioци tj. oni koji su im oprostili greške", tvrdi Marić, i zaključuje da "kada je neko tako često svedok nečijih poraza i uniženja, kao što su to u istoriji bili Srbi u odnosu na Hrvate, onda je logično da se instalirao taj psihološki mehanizam kod Hrvata (najpre zahvalnost, a ubrzo potom treba se odvojiti i pobeći od svedoka inferiornosti)". Prividno uočavajući da i Srbi imaju mane, Marić kaže da mu se veoma tačnom čini sledeća teza: »Kada Hrvati odu u iracionalno i 'politički polude' skliznu u fašizam, a kada Srbi odu u iracionalno i 'politički polude' ulete u komunizam" (Marić, 1997). Iako tvrdim jezikom izgovorene, u osnovi su iste i teze drugog savremenog autora koji piše da "Hrvati nikada neće biti istorijski narod. Nikada neće biti nacija u pravom smislu reči. Ali, stvoren je monstrum, on je instrumentalizovan da uništava Srbe, baš zbog te krize identiteta". Autor postavlja pitanje dokle će trajati ta "veštačka" nacija i odmah odgovara: "dok je potrebno Vatikanu ili nekoj velikoj sili da pakosti Srbima. Kad više ne bude trebalo, nestaće Hrvata" (Diskusija, Šešelji). A treći autor veruje da istorijske činjenice "nama idu u prilog i nedvosmisleno govore o tome da je srpska nacionalna svest konstituisana mnogo, mnogo pre no što se to desilo sa hrvatskom nacijom" (Krestić, 1997).

I u prošlosti su razvijane teze o inferiornosti malih naroda, posebno hrvatskog. Hrvati su pominjani kao "sluge Austro-Ugarske" (Dragašević, 1902), a kao primer šovinizma malih naroda navođeni su Hrvati koji "na sva usta" dokazuju da su veliki, pa je ta "patološka pojava" obeležena "kao jedna prava bolest" koja se leči "drastičnim sredstvima" (Ilić, 1908), ili se hrvatsko nezadovoljstvo u Jugoslaviji objašnjavalo osećanjem "povrede nacionalnog prestiža" (Prica, 1937). Pred Drugi svetski rat ovim problemom se posebno bavio Velmar Janković koji je smatrao da osećanje ugroženosti kod Srba dolazi otuda "što u hrvatskom kompleksu oseća kako deluju sile koje do Hrvata prave svoje sredstvo". Tu "kužnost" nosio je hrvatski plemić čija je orijentacija bila "prezrivo antibalkanska", "antidemokratska, antiseljačka", ali je još opasniji bio "austroidni tip malograđanina, purgera iz varošice", jer za razliku od Srbije, koja je primala naseljenike iz "najčistijih srpskih